

A HANGYAÜGY

HOLTI MÀRIA

Minden különösebb ok nélkül viselkedtünk úgy, mint a citoplazma a sósavban, holott tetszett az a kemping. Megragadott a fák, a bokrok, füvek és nyírt gyepek hivalkodó összhangja, a központi tusolótól szabad szemmel is jól látható szürkébe játszó csfk, a folyó harántszelete.

Indulás előtt alaposan felszereltem magam olvasnivalókkal, főként a grafománabb prózairodalomból. Hogy tovább tartson, mint a középkorban a nagy, egész falakat betöltő gobelinek. Előre nem is gyaníthattam, hogy ezeket a könyveket ki se nyitom majd, nem kritikaképpen, hanem egyszerűen azért, mert nem is maradt rá időm. Utólag nem bántam meg a műzsák szüneteltetését, elvégre az ember olvashat másutt is, ott, ahol közben szikrányit sem veszít az iratlan irodalomból.

Aztán teljesen lekötöttek a hangyák. Aprók, vörösek és feketék, szárnyasok és szárnyatlanok, erőszakos banda. Csak a Moszkvicznak elkeresztelt Pobeda gyártmányú karórám belsejébe nem tudtak behatolni. A felfedezésre gyönyörű vízióim támadtak; elképzeltem, ahogy magam is beleépülök egy nagyobb méretű Pobeda számlapjába, körülöttem nyugodtan járnak a mutatók, én pedig a sötétkék számlapon élvezem a védettségnak ezt a süket megoldását, és közben ezek az állatkák ott randalíroznak továbbra is az üvegalapon, sértődötten a tehetetlenségtől.

Bolond időjárás volt; májushoz képest hol meleg, hol sarkkör alatti szelek, és állig begombolkozva fagyoskodtam-dideregtem a többiekkel együtt. Utólag visszagondolva, azért mégis csak zokszó nélkül viseltük el a meteorológia önkényes hacacáréit hol nyárelőt emlegetve, hol a rugalmas fagyosszentekre hivatkozva. Talán éppen az időjárásnak ez a változékonysága adta meg a hely varázsát Róbert jelenlétén kívül, akiről még lesz szó, vagyis: csak róla lesz szó.

Azt hiszem, nem örült túlságosan a névnek, amelyre kereszteltem, de később szó nélkül tudomásul vette, vagy úgy tett, mintha nem is hallaná, sokkal fontosabb dolgokkal voltunk elfoglalva. Kölcsonösen próbálkoztunk a dűlőre jutás, a zöldágra vergődés minden formájával és alfajával.

Az első campingbeli kisebb súrlódás már a sátor felállításakor lezajlott, a helyválasztás alkalmával. Ami már várható volt. Róbert gótikus természeténél fogva egy jegenye tövébe fészkelte volna, én viszont egy jeltelenebb helyre, potyaharangláb nélkül, vonzódva a román stílusú megoldások iránt. Hosszú huzavona után sikerült megállapodnunk; a ráncigálástól itt-ott kissé deformálódott sátrunk mellett nem volt se fal, se bokor, mi foglaltuk el az egész camping legnagyobb tisztását.

Megpróbáltam rendben tartani a sátrat. Róberttel való ütközéseink egyik sarkalatos pontja éppen a rendetlenség volt. Szerinte már a tekintetem nyomán is zsebvásár keletkezett. Tulajdonképpen egyetértettem vele, de nem tetszett, ha más tette szóvá.

— Közülünk valaki úgyis mindig kilóg — mondtam az ilyen értelmű veszekedések idején.

— Kilóg? valaki? Nem valaki, hanem te. Különben meg — merőn rám nézett — fészkelj meg.

Szótlatlanul lebontottam a hajam a közeli madáretető üvegfa előtt. Megint igaza volt: kócosabb voltam a sokévi átlagnál. Ahogy így elnézegettem magam az üveg alsó sarkában, egy ismeretlen alakot pillantottam meg. Szomszédunk érkezett.

Kíváncsian lestük, ahogy nekilát a honfoglalásnak.

Új szomszédunk figyelése alaposan lefoglalt. Első dolga az volt, hogy kitöltötte a bejelentőlapot. Amikor végzett, Róbert odalépett a jó negyvenes férfihoz:

— Majd én leadom. Úgyis arra megyek.

Nem is rossz ötlet — gondoltam. Így legalább megtudjuk, kicsoda. Róbert mielőtt elment volna, visszasétált a sátrunkhoz, nagy szódelén megitta a maradék almalevét, és elsimogatta a rogyant gumimatracokat. Nagy kedvem támadt, hogy leszoktassam a matracrendeztetésről, de aztán eszembe jutott, jobb, ha hallgatok, úgyis csak nézne мүдөббөnten, ahogy félkegyelműekre szokás, én pedig megkérném — szintén műszelíden —, hogy ne hergelje magát ok nélkül. Az egészből az lett, hogy nem szóltunk ugyan, de egymásra meredve szavak nélkül mondtuk el mindezt, és ugyanott voltunk

ismét, ahol a part szakad. Róbert hallgatagon megindult a karton bejelentővel a főbejárat felé a kék, sárga, piros és zöld sátrak között.

Nekiláttam a vászonalkotmány hangyátlanításához, pedig szégyenletesnek tartottam a műveletet, de nem volt más megoldás. Összeszedtem a hangyacsaléteknek előre megfontolt szándékkal kirakott mézes kenyér darabokat. A fecnik feketélltek az apró örökmozgóktól, míg bizonyos darabok egészben tűntek el. Újabb csaléteket raktam ki a hadászatiilag érdekesebb helyekre, s közben egy udvarhölgy dorombolásával fogadtam új szomszédunk, dr. Regőcz bemutatkozását. Regőczöt jó ideig nem tudtam gondolatban hová tenni, ezért csupa megalkuvásból úgy döntöttem, hogy ő is megéri a pénzét.

Róbert hosszú kujtorgásai az első napokon nem nyugtalanítottak túlságosan. Amint felfedeztük magunkat a körülöttünk kialakult képben, és megismerkedtünk az első *formica sanguineával* még az elején, úgy határoztunk, hogy váltakozva tartunk ügyeletet, ha kell, éjjel-nappalosat, akár a kórházakban, nemcsak a műanyag dobozokban tartott ennivalók, de a ruháink miatt is. A műanyag dobozokák megtették ugyan a magukét, de sajnos a legtöbbjükön — feltűnő helyen — előre gyártott kis lyukacskák díszeltek, hogy levegőn tartsák a margarint, a hátszín szeleteket, a kockacukrot, a megkezdett pástétomos tégelyeket, az elsapkátlanodott mézes tubusokat, a retket, a zöldhagymát. Róbert első nagyobb kiruccanása, vagyis az én első maratonibb ügyeletem alkalmával jöttem rá a dobozokák használhatatlanságára. Előre kiagyalt haditerv nélkül, mégis izgatottan vártam Róbert visszatérését. Olyankor sokáig térdeltem a sátor előtt. A hangyászás miatt annyira hozzászórtam a térdeléshez, hogy már bármilyen más testtartás a nehezemre esett, és felvillant előttem a sötét jövőendő: csontvázbeli elváltozások, melyek óhatatlanul magukkal hozzák az orvosi beavatkozást, és menthetetlenül a mankók és tolókcocsik világában végzem.

Róbert alkonyatkor érkezett vissza, nagy halom újsággal. Az újságok mennyiségéből világosan megértettem, hogy Róbert nem veszi komolyan az ügyeletét, pedig mi — helyzetünkben — nem engedhettük meg magunknak az olvasgatást, amit Róbert egyszerűen csak *douceur de vivre*nek nevezett. Hol voltunk mi már a *douceur de vivre*től! Arról is leszoktunk, hogy egy-két barátságos szót váltsunk, viszont szorgalmasan gargalizáltunk a váratlanul előállt helyzettel,

és szó sem lehetett már arról, hogy egyengessük az utat zöldre a vergődésünk irányába, és hogy ne tartsuk nyelvünket a szavak, a gondolatok ravaszán.

Annyira lekötöttek a hangyák. És a legkomiszabb mégis az volt az egészben, hogy a hangyákat sehogy sem tudtam Róbert nyakába varrni.

— Költözzünk — mondta Róbert pár nap elteltével. — Ebből elég.

Kiráncigálta a szöveget, szétszedte a tartóleceket, gombolyította a zsinórzatot. Megkönnyebbülve, hálásan néztem, milyen gyakorlottan dolgozik, miközben egy-egy szuró pillantást ereszt dr. Regőcz felé. Regőcz éppen a gázharisnyás lámpájával vacakolt, fehér vászonnadrágja vakított a reggeli verőfényben.

Átköltözzünk a tisztás északkeleti sarkába, és megkezdjük a kirárolást, a sátor újra felállítását. Ahogy az első szöveget levertük, dr. Regőcz ruganyos léptekkel átballagott hozzánk:

— Segíthetek?

— Nem — üvöltötte Róbert szokatlanul barátságtalanul. Szinte tajtékozott, ahelyett hogy helyet kínálta volna Regőczöt a gyepes tisztáson.

Bántott Róbert barátságtalansága, hiszen Regőczcel, legközelebbi szomszédunkkal, ugyanazon tisztás két különböző szélét laktuk. Szerettem volna ennek az ócska helyzetnek véget vetni, elbeszélgetni normális hangon ezzel a Regőczcel, de csak ennyit mondtam, magyarázatképpen Róbert viselkedésére, mintegy transzban:

— A hangyák miatt.

— Tudom, kérem, tudom. *Formicidae*.

— *Formica sanguinea* — kiabálta Róbert. Talán a már egy-nullra álló helyzet miatt, Róbert mintha megereszkedett volna: — Maga hogy áll, Regőcz, a *formica sanguineákkal*?

— Meglehetősen. Igaz, az elején megtisztelt néhány *polyergus rufescens*, de aztán semmi. Tudják, a *formica cunicularia* elterjedését az is befolyásolja . . .

Égő, tüzes fájdalmat éreztem a térdemben, így nem tudhattam meg, mi befolyásolja még a *formica cunicularia* elterjedését. Azt hiszem, egy *sanguinea* tisztelt meg, vagyis a vérengző.

Az új helyen az első napunk igazi meleg, nyugodt nap lehetett volna. A délelőtt folyamán csak egyetlenegyszer szólalkoztunk össze

Róberttel, de az sem volt valami mélyen szántó összeszólalkozás. Tulajdonképpen Regőcz miatt bonyolítottuk a helyzetet, aki úszni hívott bennünket a Dunára.

— Nem tudunk úszni — ordította Róbert, az én nevemben is.

Sehogy nem értettem Róbert következetes ellenszenvét Regőcz iránt. Ami meg az úszást illeti, mindketten tudtunk úszni, túlságosan is jól, jártasak az evezők kezelésében; mi több, Róbert valamikor nyert egy négyevezős lecsorgást is. Emlékszem, egy régebbi vízi-turnénk alkalmával Róbert még azt is odavetette nekem, hogy, ha így folytatom — az úszást —, előbb-utóbb uszonyaim nőnek. És most el kellett fordítanom a fejem, bántott a tapintatlan gorombaságnak ez az égbekiáltó formája. Regőcz vette a lapot, nem húzta fel az orrát, mindjárt felajánlotta, hogy megtanít mindkettőnket úszni, hogy ez egy pompás helyzet.

— Pihenni jöttünk — fuvolázta Róbert. — Így is rengeteg időnk megy veszendőbe a hangyászás miatt.

— Természetesen, *formicidae* — suttogta Regőcz.

Elszorult a torkom.

— Pihenünk — ismételte meg Róbert.

— Hát akkor pihengessenek jól — mondta Regőcz egykedvűen, és bemászott terepszínű sátrába.

Alig maradtunk magunkra, elvonultak mellettünk a brailai kapitányok. Róbert nagy körülményesen üdvözölte őket, alighanem össze is ölelkeztek. Ha jól láttam, mind a hárman a delirium tremens egy magasabb fokán támolyogtak. Örültem, hogy Róbert még itt is talált magának társaságot. A kapitányok egymás vállát és fenekét csapkodták, a csapkodásból kijutott Róbertnek is. Róbert a csapkodás közben magyarul és nagyon sebesen, nehogy a brailaiak megértsék, elmondta hogy nyilván megint a sátrukat keresik, pedig vagy ötvenöttször elhaladhattak előtte. Ebből a világos magyarázatból megértettem, hogy a helyükre szeretné kísérni őket, vagyis: ismét rajtam a sor az ügyeletben.

Ahogy Róberték eltűntek, pillantásom Regőczre kalandozott. Éppen a töltőtollát tisztította, aztán íráshoz látott. Figyeltem, sokáig írt, gyakran váltott lapot. Ekkor ismét felfedeztek a hangyák, és kénytelen voltam Regőcz helyett a *sanguineák* buvópatakjait fűrkészni.

Másnap minden előzetes szereposztás nélkül Róbertre hagytam az ügyeletet. Reggel, ahogy a nap kikergetett a sátorból, első pillantá-

sunk a korán kelő Regőczre esett. Éppen reggeli napfürdőjét vette. Róbert fütyörészni kezdett idegességében, mire Regőcz barátságosan átszólt:

— Átjönnek egy kávéra?

Tudtam, hogy Róbert részéről az átmenésről szó sem lehet, ezért megfontoltan átkiabáltam:

— Inkább maga jöjjön át, majd mi megfőzzük azt a kávét.

Regőcz felugrott, mintha *sanguinea* csípte volna, pár szökelléssel átívelte a tisztást, szertartásosan üdvözölt bennünket. Én azt hittem, ég a vágtyól, hogy jól kibeszélhesse magát, de ha Róbertre néz, elpárolog a kedve. Róbert éppen a kávé edények körül matatott, feltette a kis svéd spirituszfőzőre a vizet forrni, aztán kinyitotta a pléh kecszes dobozt, amiben a kávét tartottuk. Kiabált:

— Itt több a hangya, mint a kávé.

— *Formica fusca* — mondta szintelen hangon dr. Regőcz, és mert Róbert nem kínálta meg a már kidobált, összecusukható székecskék egyikével sem, törökülésben a földre telepedett.

Úgy tettem, mintha egészen más kötne le, mint ez a párbeszéd. Kihasználtam az alkalmat, elindultam a kijárat felé. A campingezők java éppen vízért igyekezett a főkut felé kis kannákkal, a reggelihez. Egy piros fürdőruhás nő húzott át előttem az ösvényen, majdnem feldöntött. Kutyakorbáccsal szaladgált. Talán bocsánatot akart kérni, mert magyarázkodni kezdett:

— Az a rohadt dög mindig elcsavarog.

Bólintottam.

— Nincs is kutyája — nevetett mögöttem valaki, amikor a piros fürdőruhás már egészen messze robogott.

A központi tusolónál a vécék tisztaságára felügyelő asszony kabinajtaja félig nyitva volt. Az asszony egy felfordított vödrön kuporogva kávécsészét forgatott a kezében, kíváncsian fűnkészte a jövendőjét.

Bejártam a várost, aztán gyorsan visszatértem. Róbert nagy munkában volt, éppen árkot ásott a sátor köré, afféle várárokszerű valamit. Pontosan úgy nézett ki, mint egy föld felett dolgozó hörcsög. Izzadt volt, csupa kosz a portól. Láttam, Regőcz élénken figyelte Róbert ténykedését, majd odaszólt:

— Ennyi lehet a mélyszántás normatívája is.

— A hangyák miatt — mondta barátságosan Róbert. — Így majd jobban szemmel tarthatjuk őket.

— Nem is rossz ötlet — helyeselt Regőcz minden óvatosság nélkül.

Az ásás szépen haladt, elvonultak a brailai kapitányok is, de Róbert ezúttal rájuk se hederített.

— Talán a sátrukat keresik — mondtam alattomosan, hogy ki próbáljam Róbertet. De Róbert úgy tett, mintha nem is hallotta volna a megjegyzést, ásott tovább, akár egy föld felett dolgozó, neki-veszekedett hörcsög. Úgy éreztem, ha akkor leteszi az ásót, akkor legalább egy fél napon át nem vitatkozunk, ellenkezőleg, egészen normálisan elbeszélgetünk mindenféléről. Például magunkról. Hogy mi is van velünk. A közérzetünkről. Vagy akár a *formica sanguinæ*ről.

Azt hittük, az árokkal örök időkre beziztosítottuk magunkat a hangyák ellen, ezért elhatároztuk, felduzzasztjuk az élelmiszer-tartalékot. Gondosan átnéztük az összes maradékot, a hangyás részeket kidobáltuk. Róbert közben megjegyezte, hogy nem vagyok kócos, és az elmúlt nap folyamán mintha nagyobb rendet tartottam volna a sátorban. Ha nem is mondott igazat, szép volt tőle, hogy ezt mondta. Aztán hosszú listát készített a vásárlandókról, pedig az olyasmi soha nem érdekelte. Reggeli után felugrott:

— Lemegyek a boltba.

Elment. Átnéztem Regőcz birodalma felé: éppen a sátor előtti bőrpárnáján köhécselt. Levert volt, olyan, mint aki részvétre számít. Lehet, képzelődtem, de akkor váratlanul átszólt:

— Mit gondol, mikor jön vissza?

— Semmit nem gondolok. Majd visszajön. — Aztán a hangyákra tereltem a szót. — Azt hiszem, ez az árok még kapóra is jött nekik.

— Hagyja csak. Én is tele vagyok. Pedig én nem is harcolok ellenük, mégsem lehet rosszabb a helyzet.

Kicsomagoltam a kétszersültet, Róbert maradékát. Szinte feketélt az örökmozgóktól. A tisztogatás körülményes munka volt, és csak lassan haladtam a szeletkéik lakapargatásával, a belső titkos járatokról szépen megfeledkezve. Amint egy-egy szelettel végeztem, és újabb után nyúltam, az éppen megmunkált kétszersültön máris

újabb mozgó pontocskák tűntek fel. Regőcz megelelgezhette a látványt, mert fojtott hangon átszólt:

— Le kell mosni. Vigye a csaphoz az egészet.

Róbert déltájt ért vissza. A hosszú jegyzék alapján mindössze csak lekvárt és kétszersültet vett. Zavart volt, kerülte a pillantásom, belelapozott az újságokba, de rögtön letette őket. Nem bírtam a csendet, meg kellett törnöm:

— Azt hiszem, vége.

— Minek? — Úgy tűnt, mintha Róbert néhány másodperc erejéig tényleg rám figyelt volna. — Minek van vége?

— Ennek az egésznek, itt.

— Ahogy akarod, de én itt jól érzem magam.

— Hagyjuk ezt a témát. Fontos ez? A közérzet?

Nem hagyta, hogy tovább beszéljek. Elnyomott a lába szárán néhány fekete pontocskát, aztán felkapta kedvenc újságját:

— El akarsz menni?

— Ha ez megoldás. Neked itt vannak a brailaiak, Regőcz, a hangyák.

— Kedves állatok. Ahol csak megjelennek, lekötik az embert.

— Hát akkor szervusz.

Ez a szervusz úgy szakadt ki belőlem, mintha a hangok a hangszalakkal együtt távoztak volna. Felkaptam a kék sporttáskát. Hogy még szerencsétlenebb legyen a jelenet, még egyszer köszöntem.

Róbert a földet nézte, mintha bólintott volna. Valaki tapsolt. A taps Regőcz sátra felől jött:

— Mondhatom, ezt szépen csinálták.

— Micsodát? — kérdeztem önkéntelenül.

— Hát ezt a jelenetet, na. Olyan tökéletes, hogy ismételní se kell.

Jócskán magam mögött hagytam már a táborn, amikor lábdobogásra lettem figyelmes. Nem fordultam meg, úgy kérdeztem, amint a közelembé ért:

— Te vagy az?

— Én.

Róberttel lassan, megfontoltan tettük meg a visszautat. Nagy hévvel semmiségekről beszélünk, és úgy tapogattuk agyunk tapadókorongjaival egymás gondolatait a gyermekláncfűről, vagy a zenéről, ahogy azelőtt soha. A pusztulás utáni újjáépítés órái voltak ezek, annyira, hogy már Regőcz se volt tabu. Valósággal atomjaira szed-

tük ezt az embert, majd, mintegy összefoglalásképpen megállapítottuk, hogy megéri a pénzét.

Sátorközelben jártunk, amikor Regőczöt megpillantottuk. Egy csapat rendőr gyűrűjében állt, bilincs volt a kezén. Az arca feldúlt volt, még azt sem tudhattam meg, hogy észrevett-e bennünket, vagy sem, de azt tisztán láttam, hogy eltaposott valamit a földön.

— Ez már azért szemtelenség tőle — morogta Róbert. — Amikor úgyis elmegy.